

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 265/2023-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného [REDACTED], v mene ktorej koná advokát [REDACTED], proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 7C/41/2021-307 z 20. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 36 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením okresného súdu č. k. 7C/41/2021-307 z 20. februára 2023. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Sťažovateľ si zároveň uplatňuje náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd predmetnú ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 265/2023-14 z 9. mája 2023 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Procesný postup ústavného súdu pred posúdením dôvodnosti ústavnej sťažnosti

3. Pred posúdením dôvodnosti ústavnej sťažnosti ústavný súd výzvou z 10. mája 2023 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predseda okresného súdu sa vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 17. mája 2023. Ústavný súd zároveň upovedomil o podaní predmetnej ústavnej sťažnosti aj zúčastnenú osobu (mesto Nitra) a poučil ju, že sa k nej v stanovenej lehote môže vyjadriť. Zúčastnená osoba sa v stanovenej lehote nevyjadrila.
4. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby v prípade, ak by to sťažovateľ považoval za potrebné, zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré mu v prílohe zaslal. V podaní doručenom ústavnému súdu 28. júna 2023 sťažovateľ zdôraznil ústavnoprávny rozmer každého porušenia zásady kontradiktórnosti. Sťažovateľ oznámil ústavnému súdu, že popri ústavnej sťažnosti podal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) aj podnet na podanie dovolania podľa § 458 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Generálny prokurátor následne listom z 1. júna 2023 oznámil sťažovateľovi, že proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal dovolanie.
5. Ústavný súd dožiadaním v informačnej kancelárii okresného súdu zistil, že 28. apríla 2023 okresný súd zapožičal predmetný súdny spis Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, ktorá mu 6. júna 2023 oznámila, že predmetný súdny spis zaslala Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Telefonickým dožiadaním v informačnej kancelárii najvyššieho súdu ústavný súd zistil, že proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal 1. júna 2023 generálny prokurátor dovolanie. Konanie je na najvyššom súde vedené pod sp. zn. 5CdoGP/1/2023, pričom dosiaľ nebol stanovený žiadny termín pojednávania (k 1. decembru 2023, pozn.).
6. Podľa § 62 zákona o ústavnom súde ak tento zákon v piatej a šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane Civilný sporový poriadok.
7. Podľa § 161 ods. 1 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť.
8. Podľa § 161 ods. 2 CSP ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorú nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.
9. V danej situácii po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie došlo k zmene okolností v tom zmysle, že v rovnakej veci a z rovnakých dôvodov, ako sú uvedené v ústavnej sťažnosti sťažovateľa, generálny prokurátor podnetu sťažovateľa vyhovel a podal dovolanie, ústavný súd s poukazom na subsidiaritu konania o ústavnej sťažnosti (voči dovolaciemu konaniu) nemohol meritórne posúdiť sťažovateľom namietané porušenie práv napadnutým uznesením okresného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti. Nastal by tým ústavne neakceptovateľný stav, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – najvyšší súd a ústavný súd (porovnaj m. m. II. ÚS 1/08, IV. ÚS 146/08, IV. ÚS 420/2011, II. ÚS 393/2014, III. ÚS 632/2014, IV. ÚS 592/2020), ktorý je v právnom štáte neudržateľný, pretože by potenciálne mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len ťažko odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu

(III. ÚS 480/2017, III. ÚS 35/2019). Neakceptovateľný by bol aj stav, keď by ústavný súd a najvyšší súd rozhodli rovnako a oba súdy nezávisle od seba zrušili napadnuté uznesenie okresného súdu, pretože toto napadnuté uznesenie môže byť zrušené iba raz a s ohľadom na už opísanú subsidiaritu by mal byť súdom rušiacim napadnuté rozhodnutie práve najvyšší súd. Ústavnému súdu je navyše známe, že najvyšší súd už v obdobnej veci a z rovnakých dôvodov na dovolanie generálneho prokurátora zrušil konečné rozhodnutie okresného súdu (Svidník) o výške náhrady trov konania (2ObdoG/1/2021) a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

10. K otázke konkurencie dovolania a ústavnej sťažnosti už zaujal ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane právny názor, ktorý bol do dôsledkov vysvetlený v uznesení ústavného súdu č. k. IV. ÚS 404/2022 zo 6. septembra 2022 (schválený plénom ústavného súdu ako právna veta za rok 2022) v znení: I. Nie každé rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku spôsobuje zachovanie zákonnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, zohľadňujúc predovšetkým subsidiaritu konania o ústavných sťažnostiach, preto posledná veta § 124 zákona o ústavnom súde o zachovaní tejto lehoty je určená na to, aby sťažovateľ v ústavnej sťažnosti mohol uplatniť námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku. Ak by rozhodnutie o dovolaní bolo negatívne, má sťažovateľ pri zachovaní princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možnosť napadnúť ústavnou sťažnosťou rozhodnutie dovolacieho súdu. Pokiaľ ide o námietky proti dovolaním napadnutému rozhodnutiu, ktoré nebolo možné uplatniť v dovolacom konaní, je možné ich potom uplatniť súčasne, ale až v ústavnej sťažnosti. Lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (začína plynúť podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde). II. V prípade podania dovolania (iného opravného prostriedku) a súčasne, resp. pred rozhodnutím v tomto opravnom konaní aj ústavnej sťažnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie; to nebráni postupu podľa druhého odseku bodu I (obdobne IV. ÚS 471/2022, IV. ÚS 534/2022, IV. ÚS 24/2023). To platí obdobne aj o dovolaní generálneho prokurátora.

11. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

12. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť

z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

13. Pri predbežnom prerokovaní však ústavnému súdu nebola známa skutočnosť o podaní dovolania v tejto veci na dovolacom súde, dôsledkom čoho bolo prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

14. Ústavný súd konštatuje, že pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmieta v zásade fakultatívne (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Až v tomto štádiu konania pred ústavným súdom (po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie) ale vyplynulo, že o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný na základe podaného dovolania generálneho prokurátora rozhodovať najvyšší súd, ústavný súd podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde preto ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu